

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ
И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE AND ECONOMIC RELATIONS

IZVJEŠTAJ

O

MEĐUNARODNOJ POMOĆI ZA SEKTOR POLJOPRIVREDE,
PREHRANE I RURALNOG RAZVOJA 2015

U

BOSNI I HERCEGOVINI

Sarajevo, april 2016

Sadržaj

Uvod	3
1. Institucionalni okvir sektora poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini	3
2. Opšti i specifični ciljevi za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini	5
2.1. <i>Opšti ciljevi</i>	6
2.2. <i>Specifični ciljevi</i>	6
<i>Zajednički okvir prioritetnih područja i mjera</i>	7
3. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u Bosni i Hercegovini	7
3.1. <i>Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja</i>	8
4. Aktivni donatori u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini u 2015.	9
4.1. <i>Evropska unija</i>	9
4.2. <i>Japan/JICA</i>	10
4.3. <i>Kraljevina Holandija</i>	11
4.4. <i>Kraljevina Švedska/Sida</i>	11
4.5. <i>Republika Češka/CzDA</i>	11
4.6. <i>Republika Italija</i>	11
4.7. <i>Savezna Republika Njemačka/GIZ</i>	11
4.8. <i>Sjedinjene Američke Države/USAID</i>	11
4.9. <i>Švicarska</i>	12
4.10. <i>Republika Hrvatska</i>	12
4.11. <i>Svjetska banka</i>	12
4.12. <i>Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu pri UN – UN FAO</i>	12
4.13. <i>Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede – IFAD</i>	13
4.14. <i>Razvojni program Ujedinjenih naroda – UNDP</i>	13
5. Preporuke i zapažanja	14
5.1. <i>Preporuke Evropske komisije</i>	14
5.2. <i>Zapažanja</i>	16
Prilozi	
<i>Tabela 1. TAIEX i BTSF 2015 - Bosna i Hercegovina</i>	18
<i>Tabela 2. Lista projekata u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2015</i>	19

Uvod

Izvještaj o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2015. u Bosni i Hercegovini sačinjen je u skladu sa članom 17. Zakona o Savjetu ministara („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a na osnovu prikupljenih podataka, praćenja aktivnosti i razmjene informacija sa donatorima i korisnicima sredstava međunarodne pomoći.

Ovaj izvještaj sadrži podatke koji omogućavaju zainteresovanim stranama bolji uvid u aktivnosti institucija u Bosni i Hercegovini i aktivnosti međunarodnih donatora i ima namjeru da pomogne u identifikaciji potreba poljoprivrednog sektora u ostvarivanju planiranih sektorskih ciljeva. Takođe, izvještaj ima za cilj da pomogne potencijalnim donatorima u kreiranju njihovih planova i definisanju prioriteta za podršku i ulaganja u sektor poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja u skladu sa strateškim prioritetima u Bosni i Hercegovini.

Izvještaj je sačinjen na osnovu raspoloživih informacija i u saradnji sa učesnicima u procesu planiranja i koordinacije međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja koji su dostavili materijale za njegovu izradu.

Izvještaj je strukturiran tako da sadrži slijedeće: institucionalni okvir sektora, opšte i specifične ciljeve razvoja sektora, planiranje i koordinaciju donatorske pomoći u sektoru, pregled strateških dokumenata aktivnih bilateralnih i multilateralnih donatora i njihove aktivnosti, pregled tekućih programa i projekata, zapažanja i preporuke.

---

1. INSTITUCIONALNI OKVIR SEKTORA POLJOPRIVREDE, PREHRANE, ŠUMARSTVA I RURALNOG RAZVOJA U BOSNI I HERCEGOVINI

U cilju predstavljanja mehanizma i nadležnosti za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja potrebno je poznavati opis, djelokrug rada i organizacionu strukturu ključnih institucija. Na osnovu ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine svi nivoi vlasti počevši od državnog pa do opštinskog imaju određene obaveze i odgovornosti za razvoj poljoprivrede i ruralnih oblasti.

Najveći dio dodijeljenih poslova koja se odnose na poljoprivredni sektor na državnom nivou su u nadležnosti **Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine** (Ministarstvo).

Pored aktivnosti koje su vezane za spoljnotrgovinsku politiku i strana ulaganja, međunarodne trgovinske odnose, carinsko-tarifnu politiku Bosne i Hercegovine, ekonomski razvoj, preduzetništvo i zaštitu potrošača, Ministarstvo je odgovorno za obavljanje poslova i zadataka koji se odnose na definisanje politika, osnovnih principa, koordinaciju djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela i institucija na međunarodnom planu u području poljoprivrede¹.

Organizaciona jedinica u okviru Ministarstva koja sprovodi aktivnosti u oblasti poljoprivrede je Sektor poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja (Sektor) koji je zadužen za uspostavljanje okvira za razvoj sektorskih strategija, politika, programa i mjera, te koordinaciju istih u cilju harmonizovanog pristupa razvoja poljoprivrede u cijeloj zemlji.

---

¹ Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09)

Pored toga, Sektor ima značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći u oblasti poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja.

Nadležnosti u pogledu zdravlja životinja, zdravlja bilja, sigurnost i kontrolu kvaliteta hrane na nivou Bosne i Hercegovine imaju **Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja i Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine.**

Odgovornost u pogledu koordinacije harmonizacije sistema plaćanja u Bosni i Hercegovini u svrhu podrške mjerama politike i postepenog prilagođavanja sistema plaćanja u Bosni i Hercegovini sa sistemom plaćanja Evropske unije ima **Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine** (u daljem tekstu Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja).

Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja i Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja su upravne organizacije u okviru Ministarstva i za svoj rad direktno odgovaraju ministru, dok je Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine samostalna upravna organizacija, odgovorna Savjetu ministara Bosne i Hercegovine (SM BiH), a sa Ministarstvom saraduje u poslovima vezanim za aspekt sigurnosti hrane.

Na nivou Bosne i Hercegovine postoje i druge agencije, instituti i direkcije čija je djelatnost direktno ili indirektno vezana za domen poljoprivrede, a to su: Agencija za nadzor nad tržištem (odgovorna za obavještavanje o riziku i opasnim proizvodima), Agencija za statistiku (prikupljanje statističkih podataka), Institut za intelektualno vlasništvo (nadležan za vođenje upravnog postupka vezanog za prava industrijskog vlasništva, kao što su patenti, geografske oznake i sl.), Institut za akreditaciju (nadležan za pripremanje procesa akreditacije laboratorija, tijela za certificiranje i inspeksijskih tijela) i Institut za standardizaciju (zastupa Bosnu i Hercegovinu u evropskim i međunarodnim organizacijama za ocjenjivanje usklađenosti do formiranja asocijacije ispitnih laboratorija i asocijacije kalibracionih laboratorija).

Na nivou entiteta nadležnost za oblast poljoprivrede je dodijeljena **Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske (MPŠV RS), Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (FMPVS),** a u Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, **Odjeljenju za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu.**

U Federaciji Bosne i Hercegovine nadležnosti u oblasti poljoprivrede su dodatno podijeljene, tako da u svih 10 kantona imaju uspostavljene institucije/odjeljenja koja su nadležni za pitanja poljoprivrede, veterinarstva, šumarstva i vodoprivrede.

Nadležnost entitetskih ministarstava u oblasti poljoprivrede se odnosi na izvršavanje politika i sprovođenje zakona koji su donijeli nadležni organi entitetskih vlasti, nadzor nad primjenom propisa i donošenje sprovedbenih odluka. Entitetska ministarstva poljoprivrede su nadležna i odgovorna za upravljanje prirodnim resursima za razvoj poljoprivrede, prehrambene industrije i pratećih djelatnosti u oblasti biljne proizvodnje, stočarstva, ruralnog razvoja, ribarstva i lova, zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta, razvoj prehrambene industrije, proizvodnje stočne hrane, poslove u oblasti vodoprivrede, veterinarske i fitosanitarne zaštite, zaštite javnog zdravlja, upravljanje, zaštitu i korištenje šumskih resursa, rad savjetodavne i selekcijske službe, politike podsticaja i dr.

Nadležnost Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine vezana je za razvoj i poboljšanje poljoprivredne proizvodnje i uzgoja stoke, zaštitu i korištenje poljoprivrednog zemljišta, veterinarsku i sanitarnu kontrolu zdravlja životinja i javnog zdravlja, primjenu kreditne politike, zaštite i racionalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta,

pružanje savjetodavnih usluga u poljoprivredi i stočarstvu, obnavljanju šuma, zaštitu od nedozvoljene sječe, održavanje struktura za upravljanje vodama.

Dodatno, u skladu sa članom III Ustava Bosne i Hercegovine, svaki entitet će pružiti svu potrebnu pomoć Savjetu ministara Bosne i Hercegovine kako bi joj se omogućilo izvršavanje međunarodnih obaveza, kao i u skladu sa članom 8. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju² podržati razvoj svih neophodnih institucija i drugih tijela kako bi se osiguralo ispunjavanje međunarodnih obaveza i trgovinskih standarda u onome što se odnosi na sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja i njihovog usklađivanja i integracije u EU.

---

2. OPŠTI I SPECIFIČNI CILJEVI ZA POLJOPRIVREDU, PREHRANU I RURALNI RAZVOJ U BOSNI I HERCEGOVINI

U cilju povećanja zainteresovanosti međunarodnih donatora za ulaganje u sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, u sklopu ovog Izvještaja neophodno je istaći strateško opredjeljenje Bosne i Hercegovine (BiH) i prioritete sektora definisane legislativom i strateškim dokumentima.

Kopenhagenski sporazum, koji propisuje kriterije za članstvo koje BiH mora ispuniti, uključuje ekonomske kriterije koji kažu da proizvođači moraju biti u stanju nositi se sa pritiscima konkurencije i tržišnih snaga unutar Unije. Ovi zahtjevi su definisani u **Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)**, u kojemu se kaže da je u BiH, na planu **poljoprivrede**, potrebno izvršiti modernizaciju i restrukturiranje sektora poljoprivrede i poljoprivredne industrije u BiH, posebno u smislu ispunjavanja veterinarskih i fitosanitarnih zahtjeva Zajednice i približavanja zakona BiH pravilima i standardima Zajednice.

BiH se obavezala da će realizirati **Reformsku agendu BiH** koju su usvojile vlade na entitetskom nivou i Savjet ministara BiH, a koja navodi prioritete mjere čiji je cilj potaći ekonomiju, otvoriti radna mjesta i omogućiti približavanje EU. EU je blisko saradivala u identifikaciji prioriteta mjera tako da su ciljevi tijesno povezani s ciljevima novog pristupa EU o ekonomskom upravljanju na Zapadnom Balkanu i u skladu je s programom ekonomskih reformi, kao osnovnim elementom koji treba da podstakne sveobuhvatne strukturalne reforme da bi se održala makroekonomska stabilnost i postigao rast i konkurentnost.

Strateški okvir za Bosnu i Hercegovinu, pripremila je Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine, koji je usvojen na 19. sjednici Savjeta ministara Bosne i Hercegovine održanoj 20. avgusta 2015.godine. Dokument je pripremljen u skladu sa Odlukom o postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama Bosne i Hercegovine te će poslužiti kao usmjeravajući portfolio strateških ciljeva za pripremu Srednjoročnog programa rada Vijeća ministara za period 2016.-2018.godina.

Kada je u pitanju uloga i odgovornost uključenih institucija u oblasti poljoprivrede na svim nivoima, ista je definisana Zakonom o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini. Ovaj Zakon je okvirni i uređuje ciljeve, principe i mehanizme za razvoj politika i strategija, strukturu i nadležnosti na svim nivoima vlasti, njihove uloge i veze, mehanizme monitoringa i evaluacije, te upravni i inspekcijski nadzor. Takođe, ovim propisom treba da se olakša napredak u pravcu evropskih integracija, te koordinaciju pripremnih aktivnosti u cilju stvaranja uslova i mogućnost korištenja prepristupne pomoći.

---

² Zakon o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 50/08)

2.1. Opšti ciljevi

Prema članu 4. Zakona, okvirni sektorski ciljevi u BiH su:

- a) aktiviranje neiskorištenih prirodnih i ljudskih resursa, razvoj održivog, konkurentnog i dinamičnog sektora poljoprivrede, šumarstva i ishrane;
- b) povećanje stepena zadovoljavanja potreba stanovništva vlastitom hranom i zamjena uvoza hrane domaćom proizvodnjom za koju postoje prirodni i drugi uslovi te smanjenje vanjskotrgovinskog deficita poljoprivredno-prehrambenih proizvoda;
- c) osiguranje usklađivanja i integracije sektora u EU i globalno tržište;
- d) podsticanje raznolikosti ekonomskih djelatnosti, poboljšanje zaposlenosti, te opštih uslova za ostvarenje prihoda i poboljšanje kvaliteta života u ruralnim područjima;
- e) osiguranje pristupa i raspoloživosti visokokvalitetne, pristupačne i sigurne hrane;
- f) osiguranje racionalne upotrebe i zaštite prirodnih resursa i biodiverziteta;
- g) omogućavanje primjerenog životnog standarda i pridonosenje stabilnosti poljoprivrednog dohotka i prehrambene sigurnosti stanovništva koje se u što većoj mjeri podmiruje domaćim konkurentnim poljoprivrednim proizvodima.

2.2. Specifični ciljevi ³

Postepena harmonizacija politika i mehanizama implementacije poljoprivrednih politika, kako unutar BiH, tako i sa zajedničkom poljoprivrednom politikom Evropske unije (EU).

- (1) Uredbom (EU) br. 1305/2013 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o podršci ruralnom razvoju iz Evropskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju van snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005;
- (2) Uredbom (EU) br. 1306/2013 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o finansiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju van snage Uredbi Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008;
- (3) Uredbom (EU) br. 1307/2013 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o utvrđivanju pravila za direktna plaćanja poljoprivrednicima u programima podrške u okviru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju van snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 637/2008 i Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009 i
- (4) Uredbom (EU) br. 1308/2013 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju van snage Uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007

---

³ Strateški plan Bosne i Hercegovine za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja (2008-2011)

Uspostavljanje mehanizama koordinacije i odgovarajućih institucionalnih struktura, kapaciteta, sistema, procedura u okviru dodijeljenih nadležnosti kako bi se upravljalo pretpripravnim pripremama harmonizacije i postepenog preuzimanja i usvajanja *acquis communautaire* u poljoprivredi.

Zajednički okvir prioriteta područja i mjera

Kako bi se realizovali prethodno navedeni opšti i specifični ciljevi, izvedeni iz ranije usvojenih strateških dokumenata, aktivnosti institucija i donatora treba fokusirati na šest prioriteta područja, osiguravajući pri tome njihovu međusobnu komplementarnost i konzistentnost, i to:

- ☆ Uspostaviti funkcionalan institucionalni kapacitet, koordinaciju i implementacijske mehanizme na svim nivoima
- ☆ Podići kvalitet i sigurnost domaćih proizvoda uz konkurentnu prednost u proizvodnji, preradi i trgovini
- ☆ Podržati primarnu proizvodnju uz mjere direktne podrške poljoprivrednim gazdinstvima u cilju njihove postepene izjednačenosti između entiteta i sa mehanizmima EU
- ☆ Povećati konkurentnost poljoprivredno-prehrambenog sektora u BiH kroz indirektno podrške za proizvodnju, preradu i trgovinu
- ☆ Pružiti podršku agro-okolišnim programima u cilju zaštite ruralnog okoliša BiH
- ☆ Razgranati ruralne aktivnosti u cilju poboljšanja kvaliteta života u ruralnim područjima.

---

3. PLANIRANJE I KOORDINACIJA MEĐUNARODNE POMOĆI U BOSNI I HERCEGOVINI

Odgovornost za koordinaciju donatora u BiH je podijeljena između **Direkcije za evropske integracije** (DEI) za donatore iz EU i **Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine** (MFT) za ostale donatore i međunarodne finansijske institucije. Konsultacije sa donatorima se odvijaju i na ostalim nivoima vlasti.

Koordinaciju međunarodne pomoći u BiH vrši MFT odnosno Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći. Planirano je da Ministarstvo finansija i trezora BiH posredstvom Sektora za finansiranje programa i projekata pomoći EU, odnosno Centralne jedinice za finansiranje i ugovaranje programa i projekata pomoći EU, obavlja poslove vezane za finansiranje, ugovaranje nabavke, plaćanje, nadzor i kontrolu sprovođenja svih programa i projekata pomoći EU u BiH, pa i onih iz oblasti poljoprivrede.

MFT redovno organizuje sastanke Foruma za koordinaciju donatora i objavljuje godišnje izvještaje o donatorstvu, koji prikazuju donatore koji su aktivni u Bosni i Hercegovini, te utvrđuju njihov doprinos po sektorima.

DEI, kao stalno tijelo Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, glavni je operativni partner Evropskoj komisiji u procesu stabilizacije i pridruživanja, koordinator je u BiH po pitanjima koji se odnose na politiku i strategiju evropskih integracija, usklađivanje zakona i koordinaciju pomoći u svim

oblastima, pa i u oblasti poljoprivrede, kroz aktivnosti organizacione jedinice Sektora za koordinaciju pomoći EU.

Značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći, naročito u oblasti institucionalne izgradnje kapaciteta, ima i **Kancelarija koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine**.

3.1. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja

Koordinacione sastanke donatora u sektoru poljoprivrede organizuje i njima predsjedava Ministarstvo.

U cilju realizacije mjere 1.8. Prvog prioritarnog područja Operativnog programa Bosne i Hercegovine za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u BiH, formirana je **Radna grupa za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja**.

Radna grupa se rukovodi preporukama iz godišnjeg Izvještaja o napretku Bosne i Hercegovine kojeg priprema Evropska komisija (EK), ključnim principima iz Pariške deklaracije o djelotvornoj pomoći⁴, koju je Bosna i Hercegovina potvrdila 2010.godine, strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine i principima širokog sektorskog pristupa koji se primjenjuje kod programiranju u okviru EK Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA II).

Radnu grupu čine predstavnici entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko Distrikta BiH, Ministarstva finansija i trezora BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarije za veterinarstvo BiH, Kancelarije za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja, Direkcije za evropske integracije i Agencije za unapređenje stranih investicija BiH, te predstavnici zadružnih saveza Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine kao nevladine organizacije.

Radna grupa ima zadatak da sistematski prati programiranje i realizaciju pomoći, prikuplja zapažanja o svim relevantnim partnerima, ažurira baze podataka o međunarodnoj pomoći i planira održavanje donatorskih sastanaka. Predstavnici institucija imaju značajnu ulogu u programiranju i implementaciji projekata i programa međunarodne pomoći. Kroz aktivno učestvovanje u radu upravnih odbora projekata imaju i upravljačku ulogu.

Odlukom o formiranju Radne grupe, koju je donio ministar spoljne trgovine i ekonomskih odnosa, utvrđena su prava i obaveze njenih članova.

Članovi Radne grupe učestvuju u ažuriranju podataka o međunarodnoj pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, a u svrhu pripreme godišnjeg Izvještaja o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH. Članovi Radne grupe također međusobno razmjenjuju informacije u oblastima poljoprivrede, ruralnog razvoja, sigurnosti hrane veterinarske i fitosanitarne oblasti u cilju što boljeg upravljanja projektima te radi izbjegavanja njihovog preklapanja i dupliranja. U 2015.godini Radna grupa je, u organizaciji Ministarstva, održala tri sastanka.

---

⁴ (1) Vlasništvo, (2) Uklapanje, (3) Usklađivanje, (4) Upravljanje usmjereno ka rezultatima i (5) Međusobna odgovornost

Jedan od kriterija Sektorskog pristupa u okviru IPA II upravo zahtjeva postojanja sektorske strukture za koordinaciju donatora i izrade godišnjeg Izvještaja za sektor.

Izvještaj o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH za 2014. godinu razmotrio je i usvojio Savjet ministara BiH na svojoj 9. sjednici održanoj 02.06.2015.godine.

---

4. AKTIVNI DONATORI U SEKTORU POLJOPRIVREDE, PREHRANE I RURALNOG RAZVOJA U BOSNI I HERCEGOVINI U 2015

Glavni donatori u ovom sektoru u Bosni i Hercegovini su Evropska unija, Japan, Holandija, Švedska, Češka, Njemačka, Sjedinjene Američke Države, Italija, Švicarska i organizacije pri Ujedinjenim narodima: UNDP i FAO. Mnoge države članice EU pružaju ciljanu pomoć u pojedinačnim sektorima. Međunarodne finansijske institucije kao što su IFAD i Svjetska banka sa članicama - daju kredite za razvoj poljoprivrede Bosne i Hercegovine.

U nastavku se nalaze osnovni podaci o strateškim razvojnim dokumentima donatora i njihovim aktivnostima tokom 2015.godine.

4.1. Evropska unija - Strateški dokumenti: Evropsko partnerstvo i IPA II Indikativni strateški dokument za Bosnu i Hercegovinu (2014-2017) usvojen 15.12.2014. Sektor poljoprivrede **nije** uključen u prioritete oblasti za finansiranje iz programa IPA II radi neispunjavanja uslova za dobijanje te pomoći.

U 2015.godine započelo se sa pripremanjem za korištenje fondova Evropske komisije - IPA II za period 2016-2017. Na čelu sa Ministarstvom, kao vodećom institucijom, uz pomoć Direkcije za evropske integracije i projekta EK, a u saradnji sa nadležnim organima, krajem 2015. godine započelo se sa pripremanjem Sektorskog planskog dokumenta za oblast: Konkurentnost i inovacije. Ova oblast je netipična i obuhvata više podsektora: mala i srednja preduzeća, turizam, poljoprivredu i ruralni razvoj i inovacije. Za poljoprivredu i ruralni razvoj planirana je Akcija 1.4 – Ekonomski razvoj nedovoljno razvijenih općina sa fokusom na agro-ruralni razvoj iz programa IPA II 2017.

Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine je učesnik na implementaciji projekta „Jačanje kapaciteta za proizvodnju u akvakulturi i nadzora u zemljama Jadranskog mora – CAPS2“, IPA Adriatic prekogranična saradnja.

Iz programa IPA 2012 Program kontrole i iskorjenjivanja životinjskih bolesti u Bosni i Hercegovini, provodi se od 2014.-2016. godine i IPA 2012 - Program oralne vakcinacije lisica protiv bjesnila.

Takođe, iz IPA 2012 Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja korisnik je Twinning projekta „Dalje jačanje kapaciteta fitosanitarnog sektora u oblasti fitofarmaceutskih sredstava, zdravlja bilja, sjemena i sadnog materijala“, uključujući fitosanitarne laboratorije i fitosanitarne inspekcije.

Cilj ovog projekta je da se ojača fitosanitarni sistem u Bosni i Hercegovini u skladu sa standardima Evropske unije, te da se na taj način pomogne da biljni proizvodi iz Bosne i Hercegovine budu konkurentniji na tržištu Evropske unije i međunarodnim tržištima, što će povećati uslove i mogućnosti za njihov izvoz.

Tokom 2015.godine, nastavilo se sa implementacijom projekata iz Programa IPA I. Kroz programe prekogranične saradnje i Programa Evropske Komisije i u 2015. je nastavljena implementacija projekata „Okolini prihvatljiv, novi i organski pristup poljoprivredi“ (*Environment friendly, new and*

organic approach to agriculture - ENO – Agri), „Pčelarstvo- aktivnosti za budućnost“ (*Beekeeping - Activity for Future BAF*) i projekat „Neka evropljani uživaju u vinima Hercegovine i siru iz Pljevalja“ (*Let Europeans enjoy in Wines of Herzegovina and Pljevlja Cheese - WINE and CHEESE*)

Programom višekorisničke IPA-e Evropska komisija je, kroz projekat Jačanja evropskih integracija, podržala aktivnosti Stalne radne grupe za regionalni ruralni razvoj zemalja Jugoistočne Evrope – SWG RRD (*South East Regional Rural Development Standing Working Group*) na implementaciji projekta "Priprema za implementaciju pristupa zasnovanog na razvoju teritorije (*Area Based Development*) na Zapadnom Balkanu - II Faza". Glavni cilj ove grant šeme je jačanje integrisanog ekonomskog razvoja u regionima "Drina - Tara" i "Drina - Sava" kroz podršku preduzetničkim inicijativama, fokusirajući se na jačanje turističke ponude u regionu i poboljšanje proizvodnih lanaca poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, poboljšanje turističkih usluga kroz integrisane projekte podsticanja saradnje između učesnika u lancu vrijednosti.

U okviru instrumenta IPA II, Bosna i Hercegovina će učestvovati u aktivnostima projekta čiji je glavni nosilac SWG RRD Podrška za SWG RRD – ABD (*Support to the Regional Rural Development Standing Working Group*) AD 12 Višekorisnička IPA II 2014 i Podrška za SWG RRD – IPARD (*Regional cooperation and networking in the field of agriculture, rural and economic development of cross-border areas*) AD 8 Višekorisnička IPA II 2016.

U 2015. godini Centar za poljoprivredu i ruralni razvoj (CARD) u partnerstvu sa Udruženjem građana Nešto Više realizirao je projekat „Unapređenje politika za organsku poljoprivrednu proizvodnju i usklađivanje sa EU standardima. Projekat je podržan od strane Evropskog fonda za Balkan (Program regionalne politike „Think and Link“). Cilj projekta je kreiranje prijedloga za donošenje domaćih politika u oblasti organske proizvodnje, koje bi bile u skladu sa standardima Evropske unije. Prijedlozi će biti podneseni relevantnim institucijama na osnovu opsežnih analiza domaćih i evropskih politika.

Tokom 2015.godine Evropska komisija je Bosni i Hercegovini pružala kratkoročnu tehničku pomoć u okviru Instrumenta za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX) za politike poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnost hrane, veterinarske i fitosanitarne politike u Tabeli 1. Izvještaja nalaze se realizovane aktivnosti u okviru ovog instrumenta predpristupne pomoći.

4.2. Japan/JICA - Japan, zajedno sa ostalim donatorima i međunarodnim organizacijama, pruža Bosni i Hercegovini pomoć koja za cilj ima promoviranje etničkog pomirenja i ekonomske stabilizacije, što predstavlja osnovu za jačanje mira u Bosni i Hercegovini. Prioritetni sektori japanske razvojne pomoći su: (1) Promocija tržišne ekonomije (2) Okoliš i (3) Doprinos miru.

Projekat za izgradnju povjerenja kroz ruralni razvoj (2014-2017), kojeg finansira Vlada Japana, sastoji se od manjih projekata usmjerenih na razvoj poljoprivredne proizvodnje i preradu poljoprivrednih proizvoda. Ovi projekti doprinose ekonomskom rastu i zapošljavanju stanovništva. Generalno, projekat podstiče uvezivanje i saradnju različitih zainteresiranih strana u lancima vrijednosti.

4.3. Kraljevina Holandija - Pored ostalih zemalja kojima pomaže, Holandija kontinuirano ima bilateralni razvojni program za BiH. Ta je pomoć uglavnom usmjerena na kreiranje održive, transparentne i pouzdane administrativne strukture u zemlji u skladu sa procesom EU integracija, sa posebnim osvrtnom na poboljšanje poslovne klime za razvoj privatnog sektora i direktnih stranih investicija. Od 2012. godine bilateralna razvojna pomoć Holandije za Bosnu i Hercegovinu se transformira iz tradicionalno razvojnog odnosa u odnos usmjeren ka pristupanju EU. Bilateralni pristup Holandije zemljama regiona se postepeno kreće ka regionalnom strateškom pristupu.

Kraljevina Holandija u najvećem obimu finansira implementaciju: Programa oporavka regije Srebrenica (SRRP IV) i Projekta razvoja i saradnje u regiji Birač (BIRAC). Ove programe finansijski podržavaju UNDP i opštine.

4.4. Kraljevina Švedska/Sida – Regionalni strateški princip je primjenjen kod kreiranja strateškog dokumenta Kraljevine Švedske. Ovaj dokument, pod nazivom „*Results strategy for Sweden's reform cooperation with Eastern Europe, the Western Balkans and Turkey for the period 2014–2020*“. fokusira se na tri rezultata:

- Poboljšanje ekonomske integracije sa EU i razvoj tržišne ekonomije,
- Jačanje demokratije, veće poštovanje ljudskih prava i razvijanje vladavine prava,
- Poboljšanje životne sredine, smanjenje uticaja klimatskih promjena i poboljšanje otpornosti na klimatske promjene.

Kraljevina Švedska je sufinansijer projekata: Poljoprivreda i ruralni razvoj ARDP (grant) sa Svjetskom bankom. Tokom 2015.godine izvršene su pripreme za projekat FARMA 2 sa SAD/USAID.

4.5. Republika Češka/CzDA. Strategija za razvoj i saradnju Republike Češke 2010-2017, pored ostalih, obuhvata sektor poljoprivrede u BiH kao ciljani sektor za finansiranje. Donatorska podrška Češke se zasniva na „Programu saradnje između Bosne i Hercegovine i Češke Republike za razdoblje 2011. -2017.“. Tokom 2015.godine Češka je učestvovala u implementaciji dijela FARMA projekta (uz USAID i Sida-u) za Upravu Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja: „Institucionalna podrška za certificiranje i kontrolu sadnog materijala“.

Takođe, finansirala je glavne samostalne projekte koje implementiraju tijela koja odabere CzDA i male projekte koje implementiraju lokalne organizacije po izboru Ambasade Republike Češke u BiH.

4.6. Republika Italija - Krajem 2014.godine Republika Italija je kreirala novi strateški pristup razvojnoj pomoći koji ima drugačiji pristup akterima i instrumentima, te novi način djelovanja u skladu sa standardnim principima koji su se u međuvremenu razvili u međunarodnoj zajednici. S druge strane, ovaj pristup ima za cilj da sistem Italijanske razvojne pomoći bude u skladu sa modelima u partnerskim zemljama EU. Ovaj pristup definiše i novi sistem upravljanja razvojnom saradnjom, čiji će koherentnost i koordinaciju politika nadgledati Inter-ministarski odbor za razvoj i saradnju (CICS), radna grupa sastavljena od ministarstava odgovornih za aktivnosti razvojne saradnje na čelu sa Ministarstvom inostranih poslova.

Novi pristup ima slijedeće ciljeve razvojne saradnje: iskorjenjivanje siromaštva, smanjenje nejednakosti, afirmaciju ljudskih prava i dostojanstvo pojedinca - uključujući i rodnu ravnopravnost i jednake mogućnosti - za sprečavanje sukoba i za podršku mirovnim procesima. U BiH je u 2015.godini toku dalja implementacija projekta Pilot akcije za integralni ruralni razvoj i revitalizaciju teritorije Bosne i Hercegovine. Također, tokom 2015.godine Italijanska razvojna pomoć je bila usmjerena na rekonstrukciju i sanaciju šteta od poplava koje su se desile 2014.godine.

4.7. Savezna Republika Njemačka/GIZ - Njemačka se zalaže da pomogne BiH u razvoju funkcionalne tržišne ekonomije, pri usklađivanju pravnog sistema sa *acquis communautaire* EU, kao i za prevazilaženje posljedica rata i nedavnih poplava. Tokom 2015.godine, oblast poljoprivrede je zastupljena u strukturi „Programa za lokalnu samoupravu i ekonomski razvoj“ (ProLocal program) kojeg, sredstvima Vlade Republike Njemačke, implementira GIZ (*Die Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*). Aktivnosti su pokrenute u sve tri ciljane regije ovog programa. U BiH je u 2015 tekla implementacija projekta „Genetski nemodifikovana kvalitetna soja iz Dunavske regije – Bosna i Hercegovina i Srbija“. Ovaj projekat obezbjeđuje čvrstu osnovu za proizvodnju visokokvalitetne hrane za ljude i životinje bez genetski modifikovanih organizama (GMO) i koja ima bezbjedno, kontrolisano porijeklo, a namijenjena je regionu Dunava i zapadno-evropskom tržištu.

4.8. **Sjedinjene Američke Države/USAID** Strateški dokument je: USAID/ Razvojna strategija za Bosnu i Hercegovinu 2012-2016 (*USAID/Bosnia and Herzegovina Country Development Cooperation Strategy 2012-2016*). Aktivnosti koje USAID provodi u okviru svojih projekata, bazirane su na razvojnim ciljevima ove strategije, i u prvom redu su usmjerene na ekonomski razvoj u cilju jačanja konkurentnost BiH tržišne ekonomije, te osiguranja boljih ekonomskih mogućnosti za sve građane.

U 2015.godini uz pomoć USAID-a započeta je implementacija projekta u kojem je dio sredstava obezbijedila dijaspora „Partnerstvo za razvoj agrobiznisa“, te se nastavila implementacija projekta „Podrška razvoju poljoprivrede u Hercegovini“

Projekat FARMA, kojeg finansiraju vlade Amerike, Švedske i Češke (USA/USAID, Švedska/SIDA, Češka/CzDA) završio je sa radom u maju 2015.godine.

4.9. **Švicarska**, u skladu sa svojom Strategijom za saradnju sa Bosnom i Hercegovinom 2013-2016 (*Swiss Cooperation Strategy Bosnia and Herzegovina 2013-2016*), ima za sveobuhvatni cilj doprinos tranziciji Bosne i Hercegovine prema socijalno inkluzivnoj tržišnoj ekonomiji i decentralizovanom, demokratski orijentisanom političkom sistemu, uz dugoročniju perspektivu za proces pristupanja u EU. Švicarska finansira, pored ostalih i Projekat integriranog lokalnog razvoja (ILDP), koji svojim aktivnostima podržava različite projekte u poljoprivredi i ruralnom razvoju na nivou lokalne zajednice. Ovaj projekat implementira i sufinansira UNDP.

Pored toga, Švicarska finansira projekte koji indirektno jačaju konkurentnost sektora poljoprivrede: Prilika Plus (*Skills for Jobs*) kojeg implementira Agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća RS (RARS), Projekat „MarketMakers“ kao i Švajcarski program za promociju uvoza (*Swiss Import Promotion Programme - SIPPO*).

4.10. **Republika Hrvatska** je postala novi član donatorske zajednice u BiH kroz projekte održivog povratka vezanim za poljoprivredu: „Otvaranje novih radnih mjesta za povratnike i domicilno stanovništvo u poljoprivrednoj proizvodnji“ i „Podrška održivom povratku u Bosansku Posavinu“.

4.11. **Svjetska banka** – Strategija partnerstva za Bosnu i Hercegovinu za period 2012-2015 (*International Development Association and International Finance Corporation Country Partnership Strategy for Bosnia and Herzegovina for the Period 2012–2015*), usvojena 2011.

Tokom 2015.godine nastavljena je implementacija Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj (ARDP) i Projekta razvoja navodnjavanja (IDP) iz kreditnih sredstava. Nakon katastrofalnih poplava u maju 2014.godine, po hitnom postupku, kreiran je i odobren Projekat hitnog oporavka od poplava - FERP, u čijoj finansijskoj konstrukciji poljoprivreda učestvuje sa oko 25%. Projekti se implementiraju na nivou entiteta, putem jedinica za implementaciju projekata (PCU i APCU).

4.12. **Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu pri Ujedinjenim Narodima** (*Food and Agriculture Organisation of the United Nation - UN FAO*). Kao organizacija u okviru UN-a, FAO strateški pristup se bazira na Milenijumskim razvojnim ciljevima, zatim na Okvirnom programu za period 2010-2019, te na Srednjoročnom planu za period 2014-2017. Pet strateških ciljeva ovoga plana su: (1) Doprinositi iskorjenjivanju gladi, nesigurnosti u obezbjeđenju dovoljnih količina hrane i pothranjenosti; (2) Povećati i unaprijediti pružanje proizvoda i usluga od poljoprivrede, šumarstva i ribarstva na održiv način; (3) Smanjivati ruralno siromaštvo; (4) Omogućiti efikasne poljoprivredne i prehrambene sisteme na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou uključivanjem svih aktera i (5) Povećati otpornost sredstava za život na prijetnje i krize.

U skladu sa navedenim ciljevima, eksperti FAO učestvuju u realizaciji projekata iz sredstava FAO TCP instrumenta (*Technical Cooperation Programme*) ili iz sredstava drugih donatora. Putem ovog

instrumenta i uz finansijsku podršku EK, u 2015.godini, je finaliziran pregled sektora šumarstva i ribarstva u Bosni i Hercegovini u pripremi za IPARD.

Završena je implementacija FAO TCP projekta „Urgentna pomoć ugroženim vlasnicima stoke pogođenim poplavama i izgradnja kapaciteta za brzi oporavak od poplava“, („*Emergency support to vulnerable livestock holders affected by floods and resilience-building – TCP/BIH/3401*“) u vrijednosti od 476.000 USD. Projektom je distribuirano 749,5 tona lokalno proizvedene hrane za životinje za 3.058 malih uzgajivača stoke (245 kg po domaćinstvu) u područjima pogođenim poplavama. Dodatno, projekat je pružio tehničku pomoć za 531 sa ciljem unapređenja spremnosti kako se nositi sa stokom u slučaju poplava. Završna izjava projekta sa preporukama je dostavljena nadležnim organima vlasti u Bosni i Hercegovini.

U 2016. godini, po okončanju procedure za zaključivanje Sporazuma o implementaciji u skladu sa Zakonom, očekuje se učestvovanje Bosne i Hercegovine u regionalnom projektu pod nazivom „Jačanje kapaciteta za upravljanje i smanjenje rizika od katastrofe (DRRM) i uvođenje praksi prilagođavanja klimatskim promjenama (CCA) u sektoru poljoprivrede na Zapadnom Balkanu“ (*Enhancement of Disaster Risk Reduction and Management (DRRM) capacities and mainstreaming Climate Change Adaptation (CCA) practices into the Agricultural Sector in the Western Balkans*), za čiju je implementaciju odobreno 485.000 USD.

U toku je implementacija regionalnog projekta „Tehnička podrška za korištenje drvne energije u cilju unapređenja ekonomski održivog ruralnog razvoja i ispunjavanja ciljeva obnovljivih izvora 2020 za Zapadni Balkan“ TCP/RER/3502.

4.13. Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede – IFAD (*International Fund for Agricultural Development*) Strategije: Bosna i Hercegovina – Strateški program prilika zasnovan na rezultatima (*Bosnia and Herzegovina Result Based – Country Strategic Opportunities programme- RB-COSOP*) za period 2013-2018, usvojen 2013.godine. RB-COSOP nastoji doprinijeti smanjenju siromaštva na način koji omogućava održivo i efikasno korištenje prirodnih resursa, diverzifikaciju aktivnosti i poboljšanje života na selu, te pomoći u ublažavanju rizika koji potiču od klimatskih promjena - posebno u najugroženijim kategorijama stanovništva.

Tokom 2015.godine implementiran je Projekat poboljšanja životnih uslova na selu (*The Rural Livelihoods Development Project - RLDP*) te je njegova implementacija produžena i za 2016. godinu. Istovremeno se radilo na dizajniranju narednog IFAD projekta pod nazivom: Projekat razvoja konkurentnosti u ruralnim područjima (*The Rural Competitiveness Development Project - RCDP*).

Projekt razvoja ruralnog poslovanja (*The Rural Business Development Project - RBDP*) je odobren u decembru 2011.godine i postao je operativan početkom 2015. godine, radi dugog procesa ratifikacije finansijskog sporazuma. Ovaj projekt će nadopuniti napore i predstaviti sličan strateški pristup predviđeni RB-COSOP-om, te će služiti kao prijelaz iz RLDP pristupa ka novom modelu pristupa koji se razvio kod RCDP.

4.14. Razvojni program Ujedinjenih naroda - UNDP (*United Nation Development Programme*) – Strateško opredjeljenje za Bosnu i Hercegovinu bazirano je na Milenijumskim razvojnim ciljevima (*Global Millennium Development Goals - GMDP*). Uz Švicarsku i Holandiju, UNDP sufinansira i implementira programe i projekte vezane za više sektora, pa takvim pristupom utiče na razvoj poljoprivrede u BiH.

---

5. PREPORUKE I ZAPAZANJA

5.1. Preporuke Evropske komisije

Prema Izvještaju o napretku Bosne i Hercegovine za 2015. godinu koji priprema Evropska komisija (EK), navodi se da su „pripreme u ovoj oblasti su u **ranofazi**. Ostvaren je **određeni napredak** u oblasti sigurnosti hrane i veterinarske politike. U narednoj godini, Bosna i Hercegovina bi posebno trebala da:

- uskladi sistem službenih veterinarskih i fitosanitarnih kontrola sa evropskim standardima,
- osnaži svoje administrativne kapacitete posebno u pogledu inspekcijских službi i laboratorija,
- izradi strateški plan ruralnog razvoja na državnom nivou i uspostavi nacionalne strukture za pretpristupnu pomoć poljoprivrednom sektoru kroz Instrument za pretpristupnu pomoć ruralnom razvoju.

Detaljno se navodi da su „U oblasti **poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja**, u januaru završene sektorske analize u sektorima šumarstva i akvakulture. Okvir politika djelovanja u entitetima je unaprijeđen usvajanjem Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH za period 2015 - 2019 u junu i Strateškog plana razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske za period 2016 - 2020. u maju. Neophodan je napredak u uspostavljanju potrebnih institucionalnih struktura za korištenje Instrumenta pretpristupne pomoći za ruralni razvoj (IPARD). Bosna i Hercegovina još uvijek nije izradila strateški plan ruralnog razvoja na državnom nivou. Još uvijek je potrebno usvojiti revidirani plan za harmonizaciju poljoprivrede, hrane i ruralnog razvoja, kao i zakone o vinu i organskoj proizvodnji na državnom nivou. Potrebno je ojačati administrativne kapacitete i strukture koordinacije unutar sektora poljoprivrede i ruralnog razvoja, uključujući i mjere podrške.

Odsustvo efikasne administracije i djelotvornih kreditnih šema za ruralna područja i dalje ugrožava napore na poboljšanju produktivnosti i konkurentnosti. Još uvijek se čeka na usvajanje strategije informisanja o poljoprivredi u BiH. Još uvijek nije održan poljoprivredni popis, jer nije usaglašen zakonski okvir. Potrebno je unaprijediti poljoprivrednu statistiku i informacijski sistem za poljoprivredu. Potrebno je i uskladiti sistem zemljišnih registara u cijeloj zemlji, te unaprijediti upravljanje zemljištem.

U pogledu **sigurnosti hrane**, slijedeći preporuke EU, nadležni organi BiH su izradili Akcioni plan kontrole proizvodnje i prerade mliječnih proizvoda namijenjenih za izvoz u EU. Plan je prihvaćen u junu 2015. godine. U julu 2015. godine BiH je predložila Evropskoj komisiji listu proizvođača kojima se može odobriti izvoz u EU, a četiri mljekare su dobile odobrenje za izvoz termički obrađenog mlijeka i mliječnih proizvoda u EU u septembru 2015.

Ipak, potrebno je dodatno unaprijediti lanac upravljanja i sistem službene kontrole hrane za ljude i za životinje kako bi on efikasniji, budući da zemlji još uvijek nije dozvoljen izvoz većine proizvoda životinjskog porijekla na tržište EU. Potrebno je izmijeniti zakonodavstvo u oblasti veterinarstva, sigurnosti hrane, poljoprivrede i ruralnog razvoja kako bi došlo do stvaranja sistema službene kontrole hrane za ljude i životinje, koji je usklađen sa EU. Neophodno je dalje jačanje institucionalnih i administrativnih kapaciteta, uključujući inspekcije, posebno na određenim graničnim kontrolnim tačkama, kako bi nadležna tijela mogla obavljati zadatke koje takav sistem zahtijeva. To uključuje obavljanje kontrola genetski modificovane hrane za ljude i životinje, a posebno sprovođenje sistema kontrole uvoza i kontrole unutrašnjeg tržišta u skladu sa zakonodavstvom EU. Još se čeka na potpuno i ujednačeno sprovođenje higijenskog paketa u cijeloj zemlji.

Administrativni kapaciteti u sektoru sigurnosti hrane su unaprijeđeni kroz dodatne obuke. Bosna i Hercegovina u potpunosti nastavlja obavljati svoju ulogu sistemu brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje Evropske komisije. Kroz sistem je ukupno zaprimljeno osam obavještenja. Nakon njih su uslijedile inspekcije o čijim je rezultatima potom obaviještena Evropska komisija. Nijedan od prijavljenih slučajeva nije predstavljao rizik po zdravlje i sigurnost potrošača. Ipak, potrebno je nastaviti sa obukama, a posebno za inspeksijske službe i proizvođače hrane. Centralna baza podataka za sistem službene kontrole još uvijek nije u potpunosti operativna. Na državnom nivou je potrebno je izraditi strategiju laboratorijsko testiranje uzoraka, što predstavlja zahtjev u okviru službene kontrole lanca hranu i hranu za životinje.

U julu su vlasti u Bosni i Hercegovini uvele praksu zaustavljanja kamiona koji prevoze flaširana pića iz država članica EU na granicama, kako bi se uzeli uzorci za testiranje. To je prouzrokovalo neopravdana kašnjenja i nanijelo štetu proizvođačima iz EU. Nakon pritužbi iz EU, ova praksa je zaustavljena sredinom avgusta.

U pogledu **veterinarstva**, Bosna i Hercegovina je usvojila dodatne podzakonske akte o kontrolisanju, prevenciji i iskorjenjivanju prenosivih životinjskih bolesti. Nastavljeno je sprovođenje mjera za kontrolu životinja, između ostalog i onih za otkrivanje bruceloze i tuberkuloze goveda. Nastavlja se vakcinacija protiv bruceloze i bjesnila, kao i s njom povezane aktivnosti nadzora i koordinacije. Potrebno je dodatno ojačati Sistem za upravljanje procesima vezanim za pojavu sumnje bolesti kod životinja koji je počeo s radom 2014. godine kako bi postao potpuno funkcionalan. Nastavlja se jačanje laboratorijskih kapaciteta. Bosna i Hercegovina je nastavila provoditi i plan praćenja rezidua. Zakonski okvir o zdravlju životinja treba dodatno ojačati. Strateški okvir na nivou cijele zemlje za upravljanje životinjskim nusproizvodima treba da se uspostavi u skladu sa *acquis*-em. Još uvijek je potrebno unaprijediti sisteme kontrole označavanja i kretanja životinja.

Usvojeni su dodatni podzakonski akti u **fitosanitarnom** sektoru. U julu je Bosni i Hercegovini priznat status države u kojoj nema prstenaste truleži krompira i dozvoljen je izvoz krompira u EU. Potrebno je dalje jačanje institucionalnih kapaciteta, a mreža regionalnih kancelarija Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja tek treba da postane operativna u potpunosti. Rad službenih dijagnostičkih laboratorija i kontrola na graničnim prelazima uglavnom je usklađen sa *acquis*-em EU. Aktivnosti vezane za nadzor i karantin za štetne organizme i dalje se preduzimaju širom zemlje. Kontinuirano se vrši registracija odgovarajućih proizvođača, uvoznika, izvoznika i distributera u jedinstvenom fitosanitarnom registru.

Potrebno je dalje usklađivanje podzakonskih akata o **genetski modifikovanim organizmima** kako bi se u cijeloj zemlji osigurale jedinstvene operativne procedure.

U pogledu **ribarstva**, sektorska analiza akvakulture u Bosni i Hercegovini doprinijela je unapređenju politika iz ove oblasti. Zakonodavstvo u ovom sektoru je potrebno uskladiti na nivou cijele zemlje, a dodatni naponi su potrebni za podršku izvozu ribe i ribljih proizvoda u EU.“

Značajno je naglasiti da je Bosna i Hercegovina, još od 2008. godine upoznata sa kriterijima koje je potrebno ispuniti za korištenje sredstava predpristupne pomoći u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, odnosno zahtjeva za uspostavljanje IPARD operativne strukture.

Bosni i Hercegovini je bila na raspolaganju tehnička pomoć za dostizanje ovih kriterija kroz održavanje seminara, radionica, studijskih putovanja, pismenog tumačenja postojećeg *acquis*-a, i pripreme prijedloga za uspostavljanje strukture u skladu sa unutrašnjom strukturom Bosne i Hercegovine kroz projekte iz programa IPA I (3PBHRD, SAPIC i PSIPARD). Međutim, kako nije postignut dogovor u vezi uspostavljanja strukture, EK je otkazala projekte iz IPA 2008 i IPA 2010 i obustavila dalju pomoć za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Kao posljedica toga, IPA II Indikativnim strateškim dokumentom za Bosnu i Hercegovinu (2014-2017), koji je usvojen 15.12.2014., poljoprivreda i ruralni razvoj nisu predviđene kao prioritete oblasti za koje će Evropska komisija donirati sredstva. Naučene lekcije iz programiranja i realizacije prethodne i sadašnje pomoći EU su te, da je političko opredjeljenje i vlasništvo nad procesom reformi neophodan preduslov za uspjeh. S obzirom na ova iskustva, te u skladu s Pariškom deklaracijom o učinkovitosti pomoći, pomoć će biti zasnovana na sopstvenim sektorskim strategijama Bosne i Hercegovine. Gdje ne postoje takve strategije, Program IPA II će podržavati izradu, usvajanje i provođenje tih strategija. Sredstva za razvoj cjelodržavnih strategija će biti dostupna u okviru Instrumenta za evropske integracije predviđenim u svakom godišnjem IPA programu 2014-2017. I dalje će se pružati kratkoročna tehnička pomoć u okviru Instrumenta za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX) u svim sektorima.⁵

Evropska Komisija je spremna pokrenuti uključivanje dodatnih sektora za podršku iz IPA-e u ovom strateškom dokumentu, uključujući, gdje je opravdano, dodjelu dodatnih sredstava, kada Bosna i Hercegovina usvoji relevantne cjelodržavne strateške dokumente.

Krajem 2015.godine Direkcija za evropske integracije je pokrenula postupak programiranja u okviru IPA II (Instrument za predpristupnu pomoć EK). Kako je rečeno, u IPA II Indikativnom strateškom dokumentu za BiH, navedena su četiri sektora koja će se finansirati u okviru ovog programa za period 2014-2017 te se, na osnovu toga, vrši programiranje radi aplikacije za sredstva.

Vodeća institucija, odnosno resorna koordinirajuća institucija za pripremu Strateškog planskog dokumenta (SPD) za 3. sektor: Konkurentnost i inovacije – strategije lokalnog razvoja 2016-2017, je Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine. Sektor je usmjeren na poticanje konkurentnosti i društveno-ekonomskog razvoja na lokalnom nivou, te podsektore koji su identifikovani unutar Indikativnog strateškog dokumenta: mala i srednja preduzeća, turizam i poljoprivreda, treba posmatrati u tom smislu.

SPD je sveobuhvatni višegodišnji plan koji služi kao osnova za pripremu Akcionih dokumenata koji su usmjereni na ovaj sektor. SPD pokriva IPA II intervencije u određenom periodu i on analizira, procjenjuje i opisuje sektor, odnosno procjenjuje njegovu spremnost za sektorski pristup u kontekstu IPA II (*Sector Wide Approach – SWAp*). To je radni dokument koji priprema zemlja korisnica i redovno se ažurira.

Formirana je Sektorska radna grupa za ovu oblast i nju sačinjavaju predstavnici nadležnih institucija, predstavnici organizacija civilnog društva (OCD) i donatori koji su aktivni u navedenim podsektorima.

---

⁵ IPA II Indikativni strateški dokument za Bosnu i Hercegovinu (2014-2017) usvojen 15.12.2014.

5.2. Zapažanja

U sektoru poljoprivrede generalno, osjećaju se posljedice nedostatka donatorskih sredstava, posebno onih iz Evropske unije. Nedovoljno izgrađeni institucionalni kapaciteti na svim nivoima vlasti u BiH zbog nedostatka tehničke pomoći dodatno slabe, a pored otežane mogućnosti za praćenje promjena u zakonodavstvu EU, bez tehničke podrške gubi se i mreža saradnje kako sa zemljama EU, tako i zemljama iz regije koji ubrzanim tempom usvajaju znanja i propise u jednoj od najzahtjevnijih oblasti evropskog zakonodavstva (poglavlje 11).

Sve to, naravno za posljedicu ima smanjenje konkurentnosti poljoprivrednog sektora te otežan izvoz poljoprivrednih proizvoda posebno životinjskog porijekla, a zbog neusvajanja standarda i modernizacije sektora u skladu sa evropskim standardima. Postoji mogućnost da se slučaj ulaska Hrvatske u EU ponovi i sa drugim zemljama prije njihovog priključenja EU a koje su u pogledu dostizanja standarda s EU ispred BiH koja ukoliko nastavi ovim tempom neće moći ispuniti uslove izvoza.

Imajući u vidu navedeno, a su skladu sa Programom rada Savjeta ministara BiH i u skladu sa preporukama iz izvještaja EK o napretku, zaključaka Radne grupe, raznih studija i preporuka nevladinog sektora, kao prioritet se postavlja postizanje političkog dogovora o IPARD strukturi kao i donošenje Strateškog plana ruralnog razvoja za BiH kako bi sredstva iz IPA II programskog perioda nakon 2017. godine bila dostupna i za sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja BiH. Dodatni prioritet kod ispunjavanja kriterija za članstvo u EU koji se mogu realizirati uz tehničku podršku iz IPA II je i razvoj informacionih sistema u poljoprivredi.

Također je istaknuta potreba za recenzijom i inoviranjem postojećih dokumenata pripremljenih uz pomoć projekata finansiranih sredstvima međunarodnih donatora i to:

- Strateški plan BiH za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2008-2011 i Operativni program BiH za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2008-2011; projekat SESMARD, IPA 2007
- Mapa puta sa ciljem stvaranja uslova za izvoz proizvoda životinjskog i biljnog porijekla (2010), projekat FARMA - USAID/Sida.

TAIEX I BTSF 2015 - BOSNA I HERCEGOVINA

Poljoprivreda i ruralni razvoj

1. Radionica o organskoj proizvodnji, (Banja Luka, 30.03.2015.)
2. Višekorisnička radionica o publicitetu Programa ruralnog razvoja (IPARD), (Zagreb, Hrvatska, 27.04.2015)
3. Ekspertska misija o generalnom pregledu situacije u BiH vezano za uspostavu informacijskog sistema identifikiranja zemljišnih parcela LPIS (02 - 06.11.2015.)
4. Višekorisnička radionica o zadacima Upravljačkog tijela pod Instrumentom za pretprijetnu pomoć za ruralni razvoj (IPARD) – (Tirana, Albanija, 13.11.2015.)
5. Radionica o savjetodavnim službama (Sarajevo, 10.12.2015.)

Sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika

6. Radionica na temu „Kontrola genetički modificiranih organizama“, (Sarajevo, 22.01.2015.)
7. Radionica na temu kategorizacije objekata (Sarajevo, 21.-22.01.2015.)
8. Radionica „Provođenje legislative o prehrambenim aditivima“ (Mostar, 30.09.2015.)
9. Radionica „Informiranje potrošača o hrani“ (Sarajevo, 22.10.2015.)
10. Radionica na temu audit sistema za sigurnost hrane, zdravlja i dobrobiti životinja i zdravlje bilja (Sarajevo, 27.-28.01.2016.)
11. Ekspertska misija o procedurama certifikacije za izvoz mlijeka, proizvoda od mlijeka i mesa peradi i proizvoda od mesa peradi u EU (Sarajevo, Banja Luka, Orašje, 14.09.-18.09.2015.)
12. Ekspertska misija o kategorizaciji objekata za proizvode životinjskog porijekla (Sarajevo, Bileća, Brod, Vogošća, Visoko, 05.10.-09.10.2015.)
13. Radionica o primjeni TRACES-a (*Trade Control and Expert System*) (Sarajevo, 26.10.2015.)
14. Radionica o standardima kontrole populacije pasa lutilica u skladu sa OIE-om (Sarajevo, 22.10.2015.)
15. Obuka GVI za TRACES sistem model za korištenje za izvoz (Granična veterinarska inspekcija, oktobar 2015.)
16. Višekorisnička radionica „Rezidue veterinarskih lijekova i antimikrobna otpornost“ (Zagreb, Hrvatska, 09.02.-10. 02. 2015.)
17. Ekspertska misija o izradi priručnika za IPM (*Integrated pest management*) (13. – 17. 04.2015.)
18. Radionica na temu: Seminar o uzorkovanju i ispitivanju sjemena u svrhu certificiranja (Sarajevo, 28.10.2015.)
19. Studijska posjeta o IPM u državama članicama (Atina, 02. – 06. 11. 2015.)
20. Radionica na temu: Seminar o zdravstvenim pregledima bilja i mjerama koje trebaju biti sprovedene na DMP (drveni materijal za pakovanje) – (Banja Luka, 17. i 18.12.2015.)

Pored toga, u okviru BTSF treninga u organizaciji Evropske komisije (*Better Training for Safer Food*) održane su obuke:

21. BTSF trening na temu TRACES-a u periodu 29.09-02.10.2015. godine (Budimpešta, Mađarska)
22. BTSF konferencija na temu sistema zdravlja životinja (Ispra, Italija, 23.09.-25.09. 2015.)
23. BTSF trening u oblasti zdravlja bilja, fitofarmaceutskih sredstava i uređaja za aplikaciju fitofarmaceutskih sredstava.

Tabela 2.

Lista projekata u oblasti poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH u 2015.godini

	Naziv projekta	Finansiranje/Način finansiranja/sufinansiranje	Period	Vrijednost (EUR)
1.	Projekt poboljšanja životnih uslova na selu (RLDP)	IFAD, kredit	2010-2016	18.702.347
2.	Projekt razvoja ruralnog poslovanja (RBDP)	IFAD, kredit	2015-2020	25.000.000
3.	Projekat poljoprivrede i ruralni razvoj (ARDP)	SB, kredit/SIDA grant	2007-2016	19.416.544
4.	Projekat razvoja navodnjavanja (IDP)	SB, kredit	2013-2017	35.333.000
5.	Projekat hitnog oporavka od poplava (FERP)	SB, kredit	2014-2018	88,327,000
6.	Obezbjedenje i distribucija vakcina protiv bjesnila - jesen 2014, 2015 i proljeće 2016, KzVBiH	Evropska komisija	2014-2016	1.294.125 1.128.375
7.	Pregled sektora šumarstva i ribarstva u Bosni i Hercegovini u pripremi za IPARD	Evropska komisija	2014-2015	235.000
8.	Dalje jačanje kapaciteta fitosanitarnog sektora u oblasti fitofarmaceutskih sredstava, zdravlja bilja, sjemena i sadnog materijala, uključujući fitosanitarne laboratorije i fitosanitarne inspekcije	Evropska komisija Twinning projekat IPA 2012	2015-2017	1.500.000
9.	Novi i organski pristup poljoprivredi IPA CBC	Evropska komisija	2013-2015	203.312
10.	BEE Promoted – Promocija pčelarstva IPA CBC	Evropska komisija	2014-2016	351.000
11.	Promocija proizvoda BiH i CG Vino i sir IPA CBC	Evropska komisija	2014-2016	160.903
12.	Unapređenje politika za organsku poljoprivrednu proizvodnju CARD i Nešto Više	Evropski fond za Balkan	2015	25.000
13.	Pilot akcije za poljoprivredni razvoj i revitalizaciju teritorije u BiH	Italija/CI	2008-2016	949.000
14.	Otvaranje novih radnih mjesta za povratnike i domicilno stanovništvo u poljoprivrednoj proizvodnji	Republika Hrvatska	2015	39.413
15.	Podrška održivom povratku u Bosansku Posavinu	Republika Hrvatska	2015	5.255
16.	Programa za lokalnu samoupravu i ekonomski razvoj (Pro Local Programme)	Njemačka /GIZ	2008-2018	3.550.000
17.	Projekat Genetski nemodifikovana soja iz regiona Dunava (Dunav Soja)	Njemačka /GIZ; Austrija/ADA	2014-2016	1.250.000
18.	Projekat za izgradnju povjerenja kroz ruralni razvoj	Japan/JICA	2014-2017	700.000
19.	Podrška razvoju poljoprivrede u Hercegovini	USAID/partneri	2013-2016	877.300
20.	Partnerstvo za razvoj agrobiznisa	USAID/privatni sektor	2015-2020	5.370.021
21.	Projekat integriranoga lokalnog razvoja (ILDLP)	Švicarska/UNDP	2007-2016	4.332.226
22.	Program oporavka regije Srebrenica (SRRP IV)	Holandija/UNDP	2013-2016	3.887.350
23.	Projekat razvoja i saradnje u regiji Birač (BIRAC)	Holandija/UNDP/opš.	2013-2016	2.151.757
24.	Razvoj sistema za uzgoj goveda u Bosni i Hercegovini	Republika Češka/CzDA	2013-2016	600.000
25.	Institucionalna podrška za certificiranje i kontrolu sadnog materijala	Republika Češka/CzDA/FARMA	2013-2016	660.000
26.	Urgentna pomoć za uzgajivače stoke pogođene poplavama i jačanje otpornosti	UN FAO	2014-2015	509.843
27.	Podrška u pripremi nacionalne strategije za uređenje zemljišta i implementacija pilot projekata uređenja zemljišta u BiH II	UN FAO	2014-2015	88.000